vlaamse onderwijsraad

Raad Hoger Onderwijs

2 mei 2013

RHO-RHO-ADV-007

Advies over het actieplan mobiliteit 2013 'Brains on the move'

Vlaamse Onderwijsraad
Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Advies op vraag van minister Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke kansen en Brussel

Uitgebracht door de Raad Hoger Onderwijs op 2 mei 2013 met 16 stemmen voor

Voorbereiding: werkgroep Internationale tendensen hoger onderwijsbeleid, onder voorzitterschap van Luc François

Dossierbeheerder: Isabelle De Ridder

1 SITUERING 3

2 HET ACTIEPLAN: EEN GOED KADER 3

3 HET BELANG VAN MOBILITEIT: MEER DAN ENKEL ECONOMISCH 4

4 STRATEGISCHE DOELSTELLING VAN MOBILITEIT 4

4.1 HET LEUVENCOMMUNIQUÉ ALS UITGANGSPUNT 4
4.2 EEN NIEUWE AMBITIEUZE VLAAMSE DOELSTELLING: JA, MAAR HOE OPERATIONALISEREN? 5
4.2.1 Enkel creditmobiliteit 5
4.2.2 Een 33 %-norm 5
4.2.3 15 versus 10 ECTS 6
4.2.4 Competenties verworven via mobiliteit valideren 6
4.2.5 Internationale stages: belangrijk maar niet evident 6

5 OPERATIONELE DOELSTELLINGEN 7

5.1 ADVISERING, INFORMATIE EN BEGELEIDING IS NOODZAKELIJK 7
5.2 EEN VERPLICHT 'MOBILITY WINDOW' IN HET CURRICULUM: DICHT BIJ DE AUTONOMIE VAN DE INSTELLING 7
5.3 GEZAMENLIJKE OPLEIDINGEN 8
5.4 INTERNATIONAAL KLIMAAT IN HET HOGER ONDERWIJS VERSTERKEN 8
5.4.1.1 Internationalisation@home: ruimer dan het actieplan 8
5.4.1.2 Zomercampussen: liever een jaarlijkse call voor meerjarenprojecten 8
5.4.1.3 Afstemmen van de hoogte van de beurzen, procedures en deadlines 8
5.5 EVENWICHTIGE MOBILITEIT GEHYPOTHEKEERD 8
5.5.1 Door de taalregeling 8
5.5.2 Door de eenjarige master 9
5.6 REGISTRATIE VAN MOBILITEIT 9
5.6.1.1 Registratie van mobiliteit is cruciaal 9
5.6.1.2 Registratie van buitenlandse stages 9
5.7 ACTIEFICHES: IMPACT OP DE INSTELLINGEN NAGAAN 10

6 KWALITEIT VAN MOBILITEIT VERSTERKEN 10

6.1 KWALITEITSBEWAKING 10
6.2 EVIDENCE-BASED WERKEN 10

7 FINANCIERING VAN MOBILITEIT 10

7.1 GENERIEK STELSEL MOBILITEITSBEURZEN 10
7.2 ONDERVERTEGENWOORDIGDE GROEPEN 11
7.2.1 Nood aan registratie en monitoring 11
7.2.2 Wat zijn 'ondervertegenwoordigde groepen'? 11
7.2.3 Financiering van 'extra beurzen voor ondervertegenwoordigde groepen' 11
7.2.4 Stimulansfinanciering voor de instellingen 12
7.3 SPECIFIEK STELSEL VAN MOBILITEITSBEURZEN 12
7.4 INBOUWEN VAN INCENTIVES IN HET FINANCIERINGSSYSTEEM 12

8 ADMINISTRATIEVE ONDERSTEUNING 13

9 NOG RUIMTE VOOR VERDERE ONTWIKKELINGEN 13

9.1 EEN VISIE OP INTERNATIONALISERING 13

9.2 RANDVOORWAARDEN VOOR KWALITEITSVOLLE IMPLEMENTATIE VAN MOBILITEIT 13
9.3 STAFMOBILITEIT 13
9.4 CONCRETE MAATREGELEN 13
9.5 EEN ACTIEPLAN MOBILITEIT VOOR HET HELE ONDERWIJS 14

Vlaamse Onderwijsraad - Kunstlaan 6, bus 6 - B-1210 Brussel - info@vlor.be - www.vlor.be

1 Situering

Met het actieplan mobiliteit speelt minister Smet in op het Europese voornemen dat tegen 2020 20 % van de studenten moet afstuderen met een buitenlandse studie-ervaring. De minister werd hiertoe aangezet door de motie van aanbeveling over de hervorming van het hoger onderwijs van 8 juli 2010, waarmee het Vlaams Parlement de mobiliteit van studenten en docenten verder wil aanmoedigen met het oog op het behalen van de Europese doelstelling.

In dit advies bekijkt de Vlor of het Vlaamse actieplan mobiliteit 2013 voldoet aan de verwachtingen van het werkveld.

2 Het actieplan: een goed kader[1]

De Vlor is tevreden dat het actieplan mobiliteit vandaag eindelijk een feit is. Mobiliteit is –als geïntegreerd onderdeel van internationalisering– essentieel in hedendaags hogeronderwijsbeleid. Het feit dat minister Smet mobiliteit de nodige aandacht geeft, is lovenswaardig. De Vlor betreurt echter dat het actieplan zolang op zich heeft laten wachten. De parlementaire motie van aanbeveling en het Vlor-advies over studentenmobiliteit dateren immers van 2010. In de aanloop naar 2020 is hiermee al veel kostbare tijd verloren gegaan.

De Vlor is het eens met de meeste uitgangspunten en de meeste van de gehanteerde principes in het actieplan. Hij vindt het globaal genomen een goede tekst en is tevreden dat heel wat noodzakelijke beleidsinitiatieven genomen en gebundeld worden die de mobiliteit in het Vlaamse hoger onderwijs kunnen en moeten stimuleren. Internationalisering wordt al te vaak versnipperd aangepakt. Het actieplan geeft een goede aanzet tot vereenvoudiging en afstemming. Het plan geeft ook een vrij accurate stand van zaken van mobiliteit in het Vlaamse hoger onderwijs. De tekst gaat in op een aantal bestaande knelpunten en stelt hier en daar ook onderzoek voor dat moet leiden tot geschikte oplossingen.

De Vlor heeft in het verleden ook al nagedacht over de invulling van die vooropgestelde 20 %, over de staf- en studentenmobiliteit en internationalisering in het hoger onderwijs.[2] De raad is tevreden dat het actieplan inhoudelijk gebruik gemaakt heeft van die adviezen.

De Vlor begrijpt dat het actieplan aanleiding zal geven tot een concreet plan van aanpak dat de minister medio juli 2013 aan de Vlaamse Regering zal voorstellen. De raad vraagt de garantie dat het plan van aanpak niet enkel in de lijn van het actieplan ligt, maar ook rekening houdt met het overleg dat over het actieplan gevoerd werd.

---

[1] Actieplan pp. 4 - 5

[2] Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. *Advies over de randvoorwaarden voor internationale mobiliteit*, 11 maart 2008. *Advies over studentenmobiliteit*, 24 juni 2010. *Advies over stafmobiliteit*, 8 februari 2011.

3 Het belang van mobiliteit: meer dan enkel economisch[3]

In zijn advies van 2008 stelde de Vlor dat mobiliteit geen doel op zich is, maar een doeltreffend instrument om betekenisvolle competenties te verwerven, te verdiepen of te verbreden. De Vlor is tevreden dat het actieplan dit uitgangspunt letterlijk overneemt (p.7).

Het belang van mobiliteit wordt in het actieplan echter vooral economisch gemotiveerd. België als import- en exportland heeft inderdaad een hoge nood aan werknemers met internationale/interculturele competenties, maar de Vlor ziet nog andere voordelen verbonden aan mobiliteit. Zo leidt de kennisuitwisseling met buitenlandse docenten en internationale studenten tot nieuwe inzichten die de instelling hoger onderwijs zowel in wetenschappelijk onderzoek als in onderwijs kan aanwenden. De academische meerwaarde door de interactie en samenwerking tussen instellingen, is essentieel voor curriculumontwikkeling en -vernieuwing. Mobiliteit van studenten, doctoraatsstudenten en personeel geeft bijkomende aanzetten voor curriculumvernieuwing en genereert aantrekkelijke programma's en een betere dienstverlening. Via internationale mobiliteit kunnen studenten ook nieuwe culturen ontdekken, hun talenkennis uitbreiden en hun maatschappijbeeld in een bredere context plaatsen. Zij kunnen competenties ontwikkelen die noodzakelijk zijn om goed te functioneren in de globaliserende en multiculturele maatschappij van vandaag.

4 Strategische doelstelling van mobiliteit[4]

4.1 Het Leuvencommuniqué als uitgangspunt

De strategische doelstelling van mobiliteit die in het Leuvencommuniqué (2009) naar voren werd geschoven, is het in 2020 behalen van een streefcijfer van 20 %. Dat percentage afgestudeerden in de Europese hogeronderwijsruimte zou in 2020 met een buitenlandse studie- of stage-ervaring moeten afstuderen.

De Vlor vindt het jammer dat in de situering van het actieplan niet gesteld wordt dat het Leuvencommuniqué (2009) de hele 2020-discussie op gang getrokken heeft, en dit onder impuls van de Vlaamse delegatie. Het inschrijven van een streefcijfer in een Bolognacommuniqué lag immers aan de basis van het Vlaamse regeerakkoord en de Europese agenda voor Onderwijs en Vorming. Het Leuvencommuniqué komt in het actieplan mobiliteit pas op p.10 voor het eerst aan bod.

In zijn advies van 2010 over studentenmobiliteit toonde de Vlor zich een groot voorstander van het vooropstellen van streefcijfers voor mobiliteit. Hij voegde hier echter aan toe dat er nood was aan transparantie over de invulling van het streefcijfer. De Vlor pleitte toen voor zoveel mogelijk afstemming tussen landen en systemen. De raad betreurt dat deze afstemming vandaag nog steeds geen feit is.

---

[3] Actieplan pp. 5 - 8
[4] Actieplan pp. 23 - 27

4.2 Een nieuwe ambitieuze Vlaamse doelstelling: ja, maar hoe operationaliseren?

4.2.1 Enkel creditmobiliteit

Er zijn heel wat verschillende vormen van mobiliteit, zoals het actieplan correct op p.23 vermeldt: inkomende of uitgaande mobiliteit, creditmobiliteit of diplomamobiliteit, etc. Het actieplan mobiliteit focust zich op uitgaande creditmobiliteit. Uitgaande diplomamobiliteit wordt buiten beschouwing gelaten omdat Vlaanderen hiervoor afhankelijk is van de registratie in andere landen. De Vlor is het hiermee eens, maar pleitte er al in het verleden (2010) voor om binnen de Bolognaruimte aan te dringen op registratie van diplomamobiliteit, zodat men hierop in de toekomst ook een zicht krijgt.

4.2.2 Een 33 %-norm

Het actieplan mobiliteit stelt voor om zich in Vlaanderen niet te beperken tot 20 % uitgaande mobiliteit, maar om als doel te stellen dat 33 % van alle Vlaamse afgestudeerden in 2020 een buitenlandse studie- of stage-ervaring moet hebben. Werken met een eigen, hogere, Vlaamse doelstelling – naast de Europese – is ambitieus en geeft aan dat Vlaanderen bij de koplopers in Europa wil blijven behoren. De Vlor is hier voorstander van en steunt het voorstel. De raad wijst er wel op dat een sterke nadruk op cijfergegevens geen garantie is voor de kwaliteit van mobiliteit. Er moet ook aan de nodige randvoorwaarden voldaan worden om deze ambities veilig te stellen (zie verder).

De Vlor stelt zich ook heel wat vragen bij de concrete operationalisering van deze norm:

1 Het actieplan mobiliteit geeft aan dat de instellingen het Vlaamse streefcijfer naar een eigen, instellingsspecifiek streefcijfer moeten vertalen. Alleen is voorlopig nog onduidelijk hoe deze cijfers zich zullen verhouden tot het Vlaamse streefcijfer en hoe de overheid erover zal waken dat de instellingsspecifieke cijfers geaccumuleerd leiden tot het Vlaamse streefcijfer.
2 De Vlor heeft ook nog heel wat vragen over de concrete operationalisering. Hoe zal die 33% precies berekend worden? Wat wordt bijvoorbeeld precies begrepen onder ‘afgestudeerde’? Als een afgestudeerde een einddiploma behaald moet hebben, dan vallen hier sinds kort ook de academisch gerichte bacheloropleidingen onder. Zal men de 33% apart berekenen voor de professioneel gerichte bacheloropleidingen, de academisch gerichte bacheloropleidingen en de 1 of 2-jarige masteropleidingen? De inspanningen die het behalen van dit percentage vergt zijn ook voor de verschillende opleidingen niet gelijk.
3 De raad vraagt aan de overheid de evoluties in het aantal studenten met een buitenlandse ervaring goed op te volgen. Het zou kunnen dat op een bepaald moment een plafond bereikt wordt dat onder de 33%-norm ligt. Dan moet de 33%-norm bijgestuurd worden. Degelijk onderzoek naar de belemmeringen in mobiliteit is daarom meer dan aangewezen.

4.2.3 15 versus 10 ECTS

In het Vlaamse streefcijfer worden afgestudeerden meegeteld die met minstens 10 credits behaald via mobiliteit afstuderen. In het Europese kader worden minimaal 15 credits voorgesteld.[5] Het verlagen van de ondergrens naar 10 credits heeft een positief effect op het behalen van het (hogere) percentage, maar zorgt ervoor dat de Vlaamse cijfers maar ten dele vergelijkbaar zullen zijn met de Europese cijfers. Van Vlaanderen wordt immers ook wel verwacht de Europese cijfers na te streven.

Werken met een ondergrens van 10 credits geeft de mogelijkheid om ook kortetermijnmobiliteit mee te nemen. Dit zal misschien een stimulerend effect hebben voor werkstudenten of voor studenten die twijfelen om naar het buitenland te vertrekken. Maar een langer verblijf in het buitenland, dat meer garantie biedt op het verwerven van internationale/interculturele competenties, mag zeker niet naar het tweede plan verhuizen.

Ook bij dit voorstel heeft de Vlor vragen over de operationalisering. Voorlopig is het bijvoorbeeld onduidelijk wat er gebeurt met de credits verworven door mobiliteit als de student van opleiding of instelling verandert. Neemt hij of zij de credits mee? En in welke instelling zullen deze credits meetellen voor de berekening van het instellingsspecifieke streefpercentage?

4.2.4 Competenties verworven via mobiliteit valideren

Het actieplan mobiliteit stelt voor dat instellingen de competenties valideren die verworven zijn via mobiliteit. Het is immers – zo stelt het actieplan – niet zo dat het louter verblijven in het buitenland ook het verwerven van de competenties impliceert.

De Vlor ziet de meerwaarde van validering wel in. Vooral als deze gevalideerde competenties door de arbeidsmarkt gevaloriseerd worden. De raad vraagt zich echter af hoe dit principe, dat op het eerste zicht logisch lijkt, geoperationaliseerd zal worden en hoe deze competenties op het diplomasupplement vermeld zullen worden. Dit soort van competenties is moeilijk te identificeren en te meten. En er is uiteraard ook geen nulmeting voor handen.

In de tekst is ook sprake van het valideren van extra-curriculaire activiteiten. Dit maakt het geheel extra gecompliceerd. Als extra-curriculaire activiteiten een validering krijgen, dan kan daar een ECTS tegenover staan met de vraag tot opname als onderdeel van het curriculum tot gevolg.

Het geheel dreigt ook een zware administratieve last met zich mee te brengen. De Vlor wacht in dit verband het voorstel voor concrete operationalisering af.

4.2.5 Internationale stages: belangrijk maar niet evident

De Vlor is tevreden dat het actieplan heel expliciet een buitenlandse stage-ervaring meeneemt in, bijvoorbeeld, de berekening van de 33%-norm. De Vlor is hier ook voorstander en pleitbezorger van. Hij stelt echter vast dat het uitoefenen van een internationale stage niet altijd evident is en vaak gehypothekeerd wordt door conflicterende regelgeving van de verschillende partnerlanden,

---

[5] *Council conclusions on a benchmark for learning mobility*. 3128th EDUCATION, YOUTH, CULTURE and SPORT Council meeting Brussels, 28 and 29 November 2011.

financiële belemmeringen e.a. De Vlor zal deze problematiek meenemen in het advies dat hij –op vraag van minister Smet– voorbereidt over de knelpunten inzake stages in het hoger onderwijs.

5 Operationele doelstellingen

5.1 Advisering, informatie en begeleiding is noodzakelijk[6]

De Vlor is het eens met het actieplan op volgende punten:

- Sensibilisering en communicatie zijn erg belangrijk voor het motiveren van studenten tot internationale mobiliteit. Het actieplan had hierop zelfs nog meer de nadruk mogen leggen.
- Er is nood aan meer taalvoorbereiding. In het nieuwe *Erasmus for all*-programma van de EU, wordt dit echter afgebouwd. Dit zal moeten opgevangen worden door andere initiatieven binnen of buiten de instellingen. Dit zal budgettaire implicaties hebben.

De Vlor merkt op dat het voornemen om van elke studentenkaart een *international youth card* te maken met de instellingen moet besproken worden. Hieraan is immers voor de instellingen ook een kost verbonden.

5.2 Een verplicht 'mobility window' in het curriculum: dicht bij de autonomie van de instelling[7]

In de actiefiches van het actieplan wordt volgende gesteld: 'Instellingen/opleidingen nemen dit verplicht op in hun beleid en voeren daarna programmawijzigingen door om dit te implementeren'. De vraag is of het echt om een verplichte programmawijziging zal gaan. Hierover moet met de instellingen van gedachten gewisseld worden. Een verplichte programmawijziging raakt immers aan de autonomie van de instelling. De Vlor gaat er wel van uit dat instellingen de noodzaak van mobiliteit inzien en de mogelijkheid van 'mobility windows' in overweging nemen. Het is voor de Vlor duidelijk dat het operationaliseren van het actieplan ook gevolgen zal hebben voor curricula. Het is belangrijk dat instellingen en opleidingen hierover nadenken.

De Vlor heeft in zijn advies over de uitdagingen voor het hoger onderwijs van de 21ste eeuw, al gesteld dat het academiejaar in zijn huidige vorm om allerlei verschillende redenen aan herziening toe is.[8] Een aanpassing van de structuur van het academiejaar biedt ongetwijfeld meer mogelijkheden voor internationalisering.

---

[6] Actieplan pp. 27 - 30
[7] Actieplan p. 30
[8] Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. *Advies over de uitdagingen voor het hoger onderwijs van de 21ste eeuw*, 13 november 2012.

5.3 Gezamenlijke opleidingen[9]

De Vlor wijst erop dat ook nagedacht moet worden over de continuering van Erasmus Mundus-programma's op het moment dat de financiering stopt.

5.4 Internationaal klimaat in het hoger onderwijs versterken[10]

5.4.1.1 Internationalisation@home: ruimer dan het actieplan

De Vlor is voorstander van het versterken van het internationale klimaat van het Vlaamse hoger onderwijs. Hij is echter van mening dat het belang van internationalisation@home in het actieplan wat onderbelicht is. Er lopen momenteel al heel wat interessante initiatieven in instellingen die de limitatieve lijst uit het actieplan ruimschoots overschrijden, zowel qua aanpak als qua creativiteit.

5.4.1.2 Zomercampussen: liever een jaarlijkse call voor meerjarenprojecten

Zomercampussen zijn een belangrijke trigger voor internationalisering. De Vlor is dus tevreden dat het actieplan hieraan aandacht besteedt. De jaarlijkse *call* voor het lanceren van een oproep tot de organisatie van internationale zomercampussen lijkt de Vlor dan ook een goed idee. Met het oog op duurzaamheid, stelt hij wel voor om de projecten voor langer dan een jaar te laten lopen. Drie jaar opstartperiode is noodzakelijk voor dergelijke initiatieven.

5.4.1.3 Afstemmen van de hoogte van de beurzen, procedures en deadlines

De 100 beurzen voor inkomende internationale topstudenten zijn welkom. De Vlor vindt dit een goed initiatief, maar wijst erop dat het bedrag van de beurzen concurrentieel moet zijn met andere beurzen zoals die van Eramsus Mundus. De raad twijfelt eraan of dit met het huidige voorstel het geval is. Alleen zo kunnen bijkomende internationale topstudenten aangetrokken worden.

De Vlor is ook voorstander van het afstemmen van (selectie)procedures en deadlines van deze nieuwe beurzen op bestaande initiatieven. Anders betekent dit voor de instellingen een bijkomende planlast.

5.5 Evenwichtige mobiliteit gehypothekeerd

5.5.1 Door de taalregeling[11]

De Vlor is voorstander van een goed evenwicht tussen inkomende en uitgaande mobiliteit. Hij benadrukte dit al in zijn adviezen van 2008, 2010 en 2011. De Vlor stelt echter vast dat de nieuwe taalregeling inkomende mobiliteit hypothekeert –en ook de uitgaande mobiliteit omwille van de reciprociteit. De complexe taalregeling dreigt immers in plaats van een verruiming, een beperking van anderstalige opleidingen te realiseren.[12] De Vlor blijft aandringen op een

---

[9] Actieplan p. 30
[10] Actieplan pp. 31 - 35
[11] Actieplan pp. 35 - 37
[12] Vlaamse Onderwijsraad, Raad Hoger Onderwijs. *Advies over het voorontwerp van decreet betreffende de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten*, 14 februari 2012. *Advies over de implementatie van de taalregeling in het hoger onderwijs*, 20 maart 2013.

versoepeling van de nieuwe taalregeling, precies om een verdere internationalisering van het hoger onderwijs niet in het gedrang te brengen. Instellingen rapporteren op dit moment al discontinuïteit in de anderstalige opleidingen en het afspringen van buitenlandse partnerschappen omwille van het beperkte aanbod.

5.5.2 Door de eenjarige master

In een masteropleiding is een 'mobility window' van 30 studiepunten geen overbodige luxe. Op die manier wordt de opleiding aantrekkelijker voor buitenlandse studenten. Vlaamse masterstudenten zouden ook een semester in het buitenland moeten kunnen verblijven. In een eenjarige master is dit moeilijk haalbaar.

5.6 Registratie van mobiliteit[13]

5.6.1.1 Registratie van mobiliteit is cruciaal

De Vlor is voorstander van het registreren van mobiliteit. Hij benadrukte dit al in zijn advies van 2008. Hij pleit al jaren voor een strikte opvolging volgens een transparant systeem. Zonder betrouwbare boordtabellen kan immers moeilijk een degelijk beleid gevoerd worden. Een beter inzicht in de mobiliteit in het hoger onderwijs, zal ook de kwaliteit ten goede komen. De Vlor is verheugd dat de overheid hier eindelijk werk van wil maken.

Het behalen van de Vlaamse of Europese norm kan enkel aangetoond worden via geregistreerde gegevens, instellingen kunnen enkel aanspraak maken op een bonusfinanciering als zij betrouwbare gegevens kunnen voorleggen. Voor het welslagen van dit actieplan is het registratie-element cruciaal. De Vlor hoopt dan ook dat de overheid het engagement dat ze in het actieplan opneemt voor de aanpassing van de databank Hoger Onderwijs, zal waarmaken binnen het korte tijdsbestek dat vooropgesteld wordt. De Vlor wijst erop dat Flamenco/Flanders Knowledge Area al nagedacht heeft over de registratieproblematiek.[14] Hij hoopt dat deze conclusies ook meegenomen kunnen worden.

Voorlopig is nog voorzichtigheid geboden bij het interpreteren van het bestaande cijfermateriaal. De Vlor had het daarom raadzamer gevonden om de cijfergegevens uit hoofdstuk 4 van het actieplan als bijlage op te nemen. De raad wijst er ook op dat een aantal cijfergegevens ontbreken, bijvoorbeeld wat de culturele en bilaterale akkoorden betreft, hoewel deze gegevens ook door het departement Onderwijs en Vorming beheerd worden.

5.6.1.2 Registratie van buitenlandse stages

De Vlor benadrukt het belang van buitenlandse stages voor alle opleidingen (zowel de professioneel gerichte als de academisch gerichte). De Vlor rapporteert echter dat de registratie van sommige stages problematisch kan zijn. Vooral als studenten slechts een deel van hun stage in het buitenland lopen. Deze studiepunten worden niet als verworven in het buitenland toegekend, dus wordt de stage ook niet als buitenlandse stage geregistreerd.

---

[13] Actieplan pp. 37 - 46
[14] Flanders Knowledge Area vzw. *Mobiliteit 20 – 20, adviesnota operationalisering,* 3 februari 2013.

5.7 Actiefiches: impact op de instellingen nagaan

De actiefiches bij het actieplan mobiliteit, vermelden te vaak dat er geen effect op de systemen van instellingen zal zijn. Vaak is de impact echter impliciet (aanpassingen van ICT, werkbelasting, administratie, etc.). Er wordt best per actielijn nog eens nagegaan wat precies het effect is op de instellingen.

De Vlor vraagt zich ook af of de strakke timing die in de actiefiches naar voren geschoven wordt wel realistisch is en of de overheid haar engagement hierin zal kunnen waarmaken.

6 Kwaliteit van mobiliteit versterken[15]

6.1 Kwaliteitsbewaking

Meer aandacht voor de kwaliteit van mobiliteit is zeker noodzakelijk. Het is belangrijk dat mobiliteit niet herleid wordt tot het verzamelen van data, maar dat de nadruk blijft liggen op het inhoudelijke, op het verwerven van interculturele/internationale competenties, die ook de arbeidsmarkt belangrijk vindt. Instellingen besteden daar momenteel ruim aandacht aan. Verschillende onder hen leveren heel wat inspanningen op dat vlak: de 'learning agreements', de charters in het kader van Erasmus etc.

Mobiliteit moet voor de Vlor echter ook duurzaam zijn: maatschappelijk verantwoord en de effecten ervan moeten voelbaar zijn op de lange termijn. En dit voor de instelling hoger onderwijs, de student en de maatschappij.

6.2 Evidence-based werken

De Vlor is het ermee eens dat kwaliteit in de toekomst meer en meer evidence-based zal moeten aangetoond worden. Vooral in het kader van de instellingsreview is dit een feit. Dit zal ook de transparantie over de kwaliteit van mobiliteit ten goede komen. Hiervoor moet ook in de instellingen een cultuur groeien die gericht is op het snel en correct aanleveren van de juiste data. Deze weg is ondertussen ingezet.

7 Financiering van mobiliteit

7.1 Generiek stelsel mobiliteitsbeurzen[16]

De Vlor is niet tegen een systeem van centrale uitbetaling van beurzen. Op die manier wordt afstemming tussen de verschillende soorten beurzen beter haalbaar en kan ook de voorfinanciering door instellingen vermeden worden.

---

[15] Actieplan pp. 46 - 48
[16] Actieplan pp. 48 - 51

7.2 Ondervertegenwoordigde groepen[17]

De Vlor is verheugd dat in het actieplan mobiliteit specifieke aandacht gaat naar ondervertegenwoordigde groepen. Hij is het eens met het uitgangspunt dat ook studenten uit kansengroepen de kans moeten krijgen om competenties te verwerven via een buitenlandse studie-ervaring.

7.2.1 Nood aan registratie en monitoring

Er zijn weinig cijfers voorhanden, maar men kan ervan uitgaan dat studenten uit kansengroepen minder aan internationale mobiliteit deelnemen dan andere studenten. De redenen hiervoor zijn inderdaad niet altijd financieel, zoals het actieplan ook correct stelt (p.52). Naast het financiële, spelen waarschijnlijk ook de vrees voor studieduurvertraging, bijkomende werklast bij vaak al gecompliceerde trajecten en administratieve rompslomp. Hierover is nader onderzoek nodig, zoals het actieplan ook suggereert (p.52). De Vlor benadrukt daarom het belang van een degelijke registratie en monitoring van de mobiliteit van kansengroepen. Alleen dan kunnen evoluties in kaart gebracht worden.

De Vlor is van mening dat de drempels voor de diverse kansengroepen ook verschillend kunnen zijn. Zo zal de problematiek bij werkstudenten anders zijn dan bij studenten met een functiebeperking. Bij werkstudenten speelt wellicht vooral de afwezigheid op het werk een rol en het financiële aspect, terwijl bij studenten met een functiebeperking vooral de faciliteiten en voorzieningen belangrijk zijn.

7.2.2 Wat zijn 'ondervertegenwoordigde groepen'?

Het is onduidelijk welke studenten in het actieplan bedoeld worden met 'ondervertegenwoordigde groepen'. Er is sprake van beursstudenten, studenten met een functiebeperking en 'nog twee andere ondervertegenwoordigde groepen' (p.52). Deze laatste worden niet geëxpliciteerd. De Vlor hoopt hier op een effectieve afstemming met de definities die gebruikt zullen worden in het kader van het het Aanmoedigingsfonds (AMF).

7.2.3 Financiering van 'extra beurzen voor ondervertegenwoordigde groepen'

De Vlor is van mening dat de tekst van het actieplan onduidelijk is over de financiering van extra beurzen voor ondervertegenwoordigde groepen. Er wordt gesuggereerd dat 'extra beurzen' kunnen gefinancierd worden door middelen uit het AMF of studentenvoorzieningen (p.51 en p.52). De Vlor vindt dit ontoelaatbaar en zorgwekkend.

De sector is voorstander van gedifferentieerde beurzen. Er zijn hiervoor al extra middelen voorzien, bijvoorbeeld via Erasmus (voor beursstudenten en studenten met een functiebeperking, al zijn deze laatste dan misschien minder gekend bij de groep van studenten met een

[17] Actieplan pp. 51 - 53

functiebeperking[18]). Als er zich hier nog tekorten voordoen, dan kunnen deze middelen niet zomaar voorzien worden via het AMF. Die middelen zijn immers al beperkt.

Studentenvoorzieningen (stuvo) kunnen tussenkomen voor financiering van mobiliteit op voorwaarde dat (1) de stuvoraad mobiliteit als een prioriteit erkent – dit behoort tot de autonomie van de instelling – (2) dit gaat om een aanvullende financiering en (3) gebeurt op basis van een sociaal dossier. Op die manier kan stuvo beter inspelen op de noden van de individuele student. Het kan en mag niet gaan om een voorafname op de stuvomiddelen. Het voorstel uit het actieplan betekent voor de stuvo's een te zware investering, die de financiële inzet in de andere beleidsdomeinen hypothekeert.

7.2.4 Stimulansfinanciering voor de instellingen

De Vlor stelt vast dat correcte informatie over een internationale studie-ervaring essentieel is. Ook over de mogelijkheden voor kansengroepen. Het is vooral aan de instellingen om deze opdracht op te nemen. Instellingen moeten ook aangemoedigd worden om mobiliteit op te nemen in hun diversiteitsbeleid.

In het actieplan wordt een extra financiering voorzien (p.55) om instellingen te stimuleren om te werken aan mobiliteit. Een van de voorstellen is om credits verworven via mobiliteit extra te wegen. De Vlor stelt voor dat men hierin ook zou differentiëren en de credits verworven door kansengroepen in een internationale uitwisseling zwaarder zou laten wegen. Zo worden instellingen extra gestimuleerd om ook studenten uit kansengroepen deel te laten nemen aan internationale mobiliteit.

7.3 Specifiek stelsel van mobiliteitsbeurzen[19]

De Vlor is voorstander van zoveel mogelijk afstemming tussen de verschillende beurzen. Zo is het bijvoorbeeld niet logisch dat Turkije zowel Erasmusland is als 'land in transitie'. De twee geven aanleiding tot verschillende beursbedragen.

Het actieplan vermeldt dat de overheid wil werken aan een prioritaire landenlijst voor bilaterale akkoorden. De partners hoger onderwijs willen graag hierover met de overheid overleggen.

7.4 Inbouwen van incentives in het financieringssysteem[20]

Het inbouwen van incentives in het financieringssysteem moet voorafgegaan worden door een impactanalyse die garandeert dat het effect van de weging voldoende groot is om instellingen tot bijkomende inspanningen aan te zetten. Als alle instellingen hun doelstellingen behalen dan wijzigt er niets, wat weinig stimulerend is.

---

[18] In 2011-2012 werden slechts 2 van dergelijke beurzen aangevraagd in Vlaanderen (cijfers van EPOS).
[19] Actieplan pp. 53 - 55
[20] Actieplan pp. 55 - 56

8 Administratieve ondersteuning[21]

De Vlor staat achter het principe van stroomlijning en vereenvoudiging. Ook wat de fora internationalisering betreft. Als gekozen wordt voor een centraal orgaan, dan moet dit een krachtig en voldoende gefinancierd orgaan zijn. Andere fora gaan hier dan logischerwijs in op. Vandaag stelt de Vlor een sterke versnippering vast van fora waarop internationalisering besproken wordt. De Vlor betreurt dan ook dat de overheid nog een bijkomend gremium in het leven roept onder de vorm van een task force.

9 Nog ruimte voor verdere ontwikkelingen

Met een actieplan krijgt mobiliteit de beleidsaandacht die het verdient. De Vlor is van mening dat nog bijkomend beleidswerk verricht kan worden. Hij is bereid hieraan een bijdrage te leveren.

9.1 Een visie op internationalisering

De Vlor beschouwt mobiliteit als een essentieel onderdeel van een goed uitgebalanceerd internationaliseringsbeleid. Hij benadrukte dit reeds in zijn advies van 11 maart 2008 over de randvoorwaarden voor internationale mobiliteit. De Vlor vindt de relatie tussen internationalisering en mobiliteit in het actieplan onderbelicht. Het is belangrijk dat alle hogeronderwijspartners werken aan een overkoepelende visie over internationalisering, waar mobiliteit dan deel van uitmaakt. De Vlor is uiteraard bereid hieraan mee te werken.

9.2 Randvoorwaarden voor kwaliteitsvolle implementatie van mobiliteit

Het actieplan mobiliteit stelt op p. 13 dat voldoende moet ingezet worden op de randvoorwaarden voor een kwaliteitsvolle implementatie en beleving van mobiliteit. Het actieplan lijst deze randvoorwaarden niet op. De Vlor is van mening dat het goed zou zijn om nog eens na te denken over deze randvoorwaarden. Hij heeft hiervoor een aanzet gegeven in zijn advies van 2008 en is zeker bereid dit te actualiseren.

9.3 Stafmobiliteit

Het actieplan mobiliteit beperkt zich tot studentenmobiliteit. De Vlor vraagt de overheid ook stafmobiliteit van naderbij te bekijken. Hij heeft hiervoor al een aanzet gegeven in zijn advies van 2011.

9.4 Concrete maatregelen

De Vlor is van mening dat de tekst nog weinig concreet is op bepaalde punten. Bijvoorbeeld over de manier waarop mobiliteitsinitiatieven in de toekomst rekening zullen houden met toenemende

[21] Actieplan pp. 56 - 59

diversiteit in de studentenpopulatie. Er wordt ook niet ingegaan op de manier waarop bijvoorbeeld doelgerichte sensibilisering gestalte zal worden gegeven (p.27).

Het actieplan mobiliteit vermeldt de studentenportfolio als concrete actie ter versterking van de kwaliteit van mobiliteit (p.47). De Vlor hoopt dat hierover in de toekomst nog verder nagedacht zal worden. Uiteraard is hij altijd bereid hier verder mee over na te denken.

9.5 Een actieplan mobiliteit voor het hele onderwijs

Mobiliteit beperkt zich echter niet tot de bachelor-masterstructuur. De Vlor vindt het een gemiste kans dat met name het hbo5 niet in het actieplan betrokken werd. De raad beveelt de overheid dan ook aan om ook na te denken over internationalisering en mobiliteit in alle onderwijsniveaus. Ook hieraan is hij bereid mee te werken.

Vlaamse Onderwijsraad - Kunstlaan 6, bus 6 - B-1210 Brussel - info@vlor.be - www.vlor.be